

Inträdet på arbetsmarknaden bland gymnasieav- gångna 2014

UF0512

I denna beskrivning redovisas först allmänna uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter	2
A.1	Ämnesområde.....	2
A.2	Statistikområde.....	2
A.3	SOS-klassificering.....	2
A.4	Statistikansvarig.....	2
A.5	Statistikproducent.....	2
A.6	Uppgiftsskyldighet.....	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter.....	3
A.8	Gallringsföreskrifter.....	3
A.9	EU-reglering.....	3
A.10	Syfte och historik.....	3
A.11	Statistikanvändning.....	4
A.12	Uppläggning och genomförande.....	4
A.13	Internationell rapportering.....	5
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar.....	5
B	Kvalitetsdeklaration	5
B.0	Inledning.....	5
B.1	Innehåll.....	6
1.1	Statistiska målstorheter.....	6
1.1.1	Objekt och population.....	6
1.1.2	Variabler.....	7
1.1.3	Statistiska mått.....	8
1.1.4	Redovisningsgrupper.....	9
1.1.5	Referenstider.....	9
1.2	Fullständighet.....	10
B.2	Tillförlitlighet.....	10
2.1	Tillförlitlighet totalt.....	10
2.2	Osäkerhetskällor.....	10
2.2.1	Urval.....	10
2.2.2	Ramtäckning.....	11
2.2.3	Mätning.....	12
2.2.4	Svarsbortfall.....	13
2.2.5	Bearbetning.....	15
2.2.6	Modellantaganden.....	16
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått.....	16

<i>B.3</i>	<i>Aktualitet</i>	16
3.1	Frekvens	16
3.2	Framställningstid	16
3.3	Punktlighet	16
<i>B.4</i>	<i>Jämförbarhet och sam användbarhet</i>	17
4.1	Jämförbarhet över tiden	17
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	17
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	17
<i>B.5</i>	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	18
5.1	Spridningsformer	18
5.2	Presentation	18
5.3	Dokumentation	18
5.4	Tillgång till primärmaterial	18
5.5	Upplysningstjänster	18

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Utbildning och forskning

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Befolkningens utbildning

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS) Ja

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: SCB
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostergatan 23
Kontaktperson: Therese Karlsson
Telefon: 019-17 66 21
Telefax: 019-17 70 83
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: SCB
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostergatan 23
Kontaktperson: Therese Karlsson
Telefon: 019-17 66 21
Telefax: 019-17 70 83
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99).

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Bevarandebehovet av datamaterialet kan för närvarande inte bedömas men är under utredning. Tills vidare bevaras datafilerna i SCB:s arkiv medan blanketterna makuleras efter ca 3 år.

A.9 EU-reglering

Statistiken regleras inte av EU.

A.10 Syfte och historik

Inträdet på arbetsmarknaden bland gymnasieavgångna ska beskriva inträdet på arbetsmarknaden för personer som slutfört gymnasieskolan. Viktigast i undersökningen är att mäta om de arbetar och om deras arbete är inom ett område som de har utbildat sig för.

De två viktigaste målstorheterna är:

- Förvärvsarbete tre år efter avslutad utbildning
- Överensstämmelse mellan inriktning på utbildningen och arbetet tre år efter avslutad gymnasieutbildning.

De viktigaste redovisningsgrupperna är program och kön.

Historik

Liknande undersökningar, så kallade gymnasie- och högskoleuppföljningar, har gjorts sedan slutet av 1960-talet. Inträdet på arbetsmarknaden har genomförts vart annat år sedan 1996. Ett frågeformulär skickades ut till ett urval av dem som slutfört gymnasieskolan eller examinerats från högskolan.

Från och med 2006 års undersökning delades den i två separata undersökningar med olika frågor till respektive grupp. Undersökningen för 2014 genomfördes endast bland ungdomar som läst på gymnasiet. Undersökningen genomfördes 2014 av SCB men delvis på uppdrag av Skolverket. Det innebar en utökning av populationen som därmed omfattade följande grupper:

- Ungdomar som avgått från gymnasiet med slutbetyg läsåret 2010/11
- Ungdomar som läst på tredje året men inte fått slutbetyg läsåret 2010/11. Här ingår de personer som läst hela gymnasiet men inte fått slutbetyg samt personer som hoppade av gymnasiet i årskurs 3 läsåret 2010/11.
- Ungdomar som avgått från gymnasiet med slutbetyg läsåret 2012/13
- Ungdomar som läst på tredje året men inte fått slutbetyg läsåret 2012/13. Här ingår de personer som läst hela gymnasiet men inte fått slutbetyg samt personer som hoppade av gymnasiet i årskurs 3 läsåret 2012/13
- Ungdomar som läst ett fjärde år på teknikprogrammen läsåret 2012/13
- Ungdomar som läst yrkesintroduktion som avslutades läsåret 2011/12 eller 2012/13.

A.11 Statistikanvändning

De viktigaste användarna av statistiken är universitet och högskolor, kommuner, Universitetskanslersämbetet, Skolverket och andra myndigheter. Statistiken används för beskrivningar av de möjligheter som olika utbildningar ger för inträde och etablering på arbetsmarknaden. Myndigheter och kommuner kan beställa tilläggsurval.

A.12 Uppläggning och genomförande

Undersökningens rampopulation består av personer som avgått från gymnasieskolan med slutbetyg läsåret 2010/11 och personer som avgått från gymnasieskolan med slutbetyg läsåret 2012/13. Därutöver ingår personer som läst på tredje året men inte fått slutbetyg läsåret 2010/11 och 2012/13. Vidare ingick även personer som läst ett fjärde år på teknikprogrammet samt personer som läst yrkesintroduktion. Se avsnitt 1.1 för en mer detaljerad beskrivning av de olika delpopulationerna.

Rampopulationen hämtades från Skolverkets elevregister. Från rampopulationen drogs ett stratifierat urval om ca 20 000 personer.

Formulering av frågor

SCB har formulerat frågorna i undersökningen i samråd med Skolverket. Enkäten är förändrad jämfört med tidigare år, men de viktigaste frågorna är bevarade. Enkäten skrivbordsgranskades vid Mättekniska laboratoriet på SCB. Blanketten var fyrasidig och innehöll 20 numrerade frågor, en fråga hade en delfråga vilket genererade totalt 21 frågor.

Frågorna som mäter de två viktigaste målstorheterna har följande formuleringar:

Hade du minst en timmes arbete under vecka 15 (dvs. 7-13 april) 2014?

Besvara frågan med "Ja" om du hade ett arbete men var tjänstledig, föräldraledig, sjuk, på semester osv.

Ja

Nej

Hur överensstämde det arbete du hade under vecka 15 (dvs. 7-13 april) 2014 med din gymnasieutbildning?

- Arbetet överensstämmer helt eller till största delen med utbildningen
- Arbetet överensstämmer till viss del med utbildningen
- Arbetet överensstämmer inte med utbildningen
- Min utbildning var inte inriktad mot något särskilt område

Datainsamling

Årets undersökning av "Inträdet på arbetsmarknaden" genomfördes som pappers- och webbenkät. Det första brevet innehållande en enkät och inloggningsuppgifter till webbenkäten skickades ut den 10 april 2014. Två stycken påminnelsebrev skickades ut den 24 april respektive den 7 maj. På grund av låg svarsfrekvens gjordes därefter en kompletterande telefonintervju bland ett urval (8 000 personer) av de som inte hade svarat. Dessa fick svara på alla enkätfrågorna.

A.13 Internationell rapportering

Ingen internationell rapportering sker.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Inga förändringar för de kommande undersökningarna är inplanerade i dagsläget. Beslut om kommande undersökningar väntas fattas under 2015.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

SCB deklarerar kvaliteten i undersökningar enligt ett kvalitetsbegrepp som består av fem huvudkomponenter:

- (1) **Innehåll**, som framför allt gäller statistikens målstorheter.
- (2) **Tillförlitlighet**, som avser osäkerhetskällor och hur dessa påverkar statistiken.
- (3) **Aktualitet**, som omfattar tidsaspekter som spelar roll för hur väl statistiken beskriver nuläget.
- (4) **Jämförbarhet och sammanvändbarhet**, som avser möjligheter till jämförelser, över tiden och mellan grupper, samt till att använda statistiken tillsammans med annan statistik.
- (5) **Tillgänglighet och förståelighet**, som avser statistikens fysiska tillgänglighet och dess förståelighet.

För mer information om kvalitetsbegreppet för officiell statistik och en mer detaljerad redovisning av innebörden i de fem huvudkomponenterna, se rapporten *Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklaration av officiell statistik (MIS2001:1)* i serien *Meddelande i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik*. Publikationen finns på SCB:s webbplats.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

De viktigaste målstorheterna i undersökningen är:

- Andel förvärvsarbetande 7 april – 13 april 2014 i de aktuella populationerna.
- Andel som hade ett arbete 7 april – 13 april 2013 som överensstämde med inriktningen på utbildningen i de aktuella populationerna.

1.1.1 Objekt och population

Objekt

Statistikens objekt är individer.

Målpopulation

Undersökningen har sex olika målpopulationer:

1. Ungdomar som avgått från gymnasiet med slutbetyg läsåret 2010/11.
2. Ungdomar som läst på tredje året men inte fått slutbetyg läsåret 2010/11
Här ingår de personer som läst hela gymnasiet men inte fått slutbetyg samt personer som hoppade av gymnasiet i årskurs 3 läsåret 2010/11.
3. Ungdomar som avgått från gymnasiet med slutbetyg läsåret 2012/13.
4. Ungdomar som läst på tredje året men inte fått slutbetyg läsåret 2012/13.
Här ingår de personer som läst hela gymnasiet men inte fått slutbetyg samt personer som hoppade av gymnasiet i årskurs 3 läsåret 2012/13.
5. Ungdomar som läst yrkesintroduktion på gymnasiet och avslutade studierna läsåret 2012/13.
6. Ungdomar som läst ett fjärde tekniskt år på gymnasiet och avslutade studierna med slutbetyg våren 2012 eller våren 2013.

Rampopulation

De rampopulationer som använts för att nå målpopulationerna hämtades enligt följande:

1. Från register över gymnasieavgångna våren 2011: Personer som avslutat sin utbildning på Individuella programmet (IV) uteslöts ur rampopulationen.
2. Från register över gymnasiestuderande 2010: Personer som gick i årskurs 3 hösten 2010. Personer som fanns med i register över gymnasieavgångna över gymnasieavgångna våren 2011-2013 eller register över gymnasiestuderande hösten 2011-2013 uteslöts ur rampopulationen. Därutöver uteslöts personer som gick på Individuella programmet (IV).
3. Från register över gymnasieavgångna våren 2013: Personer som avslutat sin utbildning på Individuella programmet (IV) uteslöts ur rampopulationen.

4. Från register över gymnasiestuderande 2012: Personer som gick i årskurs 3 hösten 2012. Personer som fanns med i register över gymnasieavgångna våren 2013 eller register över gymnasiestuderande hösten 2013 utslöts ur rampopulationen. Därutöver utslöts personer som gick på Individuella programmet (IV).
5. Från register över gymnasiestuderande 2012: Personer som gick Yrkesintroduktion (IMYRK) årskurs 1 eller 2 hösten 2012. Personer som fanns med i register över gymnasiestuderande hösten 2013 utslöts ur rampopulationen.
6. Från register över examinerade från fjärde året på Teknikprogrammet våren 2012 och våren 2013.

Rampopulationen bestod totalt av ca 202 000 personer.

1.1.2 Variabler

Variabler i statistiken

Nedanstående variabler är de viktigaste i den officiella statistiken:

Huvudsaklig sysselsättning

Arbete

Arbetets överensstämmelse med utbildningen

Utbildningsnivå som krävs för arbetet

Nöjdhet med arbete

Arbetslöshetens längd

Studerat istället för arbetslöshet

Arbetat utomlands

Av sekretesskäl redovisas inte resultat som bygger på tre observationer eller färre. Skattningar med för stor urvalsosäkerhet redovisas inte heller.

Insamlade variabler

Variablerna i statistiken är dels hämtade via frågor i en webbenkät och dels från Skolverkets elevregister 2010/11 och 2012/13 samt från Registret över totalbefolkningen (RTB) mars 2014.

Enkätvariabler

Nedan definieras de viktigaste enkätvariablerna. Övriga variabler finns definierade i enkäten som ligger som bilaga i publikationen "Inträdet på arbetsmarknaden. Gymnasieavgångna" (www.scb.se/uf0512).

Huvudsaklig sysselsättning under veckan 7 april – 13 april 2014: Undersökningsspersonen gör själv en bedömning utifrån fasta svarsalternativ vad han/hon gjorde mest under 7 april – 13 april 2014. Endast ett alternativ får anges.

Svarsalternativen är:

- Anställd
- Egen företagare
- Arbetsmarknadspolitisk åtgärd
- Studerade vid universitet/högskola

- Studerade vid yrkeshögskola
- Andra studier, t.ex. komvux, folkhögskola
- Arbetslös/arbetsökande
- Annat, ange vad

Arbete under veckan 7 april – 13 april 2014: Minst en timmes arbete under en viss mätvecka. Här ingår de personer som arbetade, var egen företagare eller arbetade inom arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Här ingår även personer som angivit att de var studerande, var arbetslösa, värnpliktiga eller föräldralediga som huvudsaklig sysselsättning under mätveckan om de även har arbetat minst en timme.

Överensstämmelse mellan arbete veckan 7 april – 13 april 2014 och gymnasieutbildningen som avslutades 2010/11 eller 2012/13: Undersökningsspersonen gör själv en bedömning utifrån fasta svarsalternativ i hur hög grad arbete överensstämmer med den gymnasieutbildning som avslutades tre eller ett år tidigare. Svarsalternativen är:

- Arbetet var helt eller till största delen inom det område som utbildningen var inriktad mot.
- Arbetet var till viss del inom samma område som utbildningen var inriktad mot.
- Arbetet var inom ett annat område än det som utbildningen var inriktad mot.
- Min utbildning var inte inriktad mot något särskilt område.

Registervariabler

Från Registret över totalbefolkningen mars 2014 hämtas kön, personnummer och födelseland (inrikes/utrikes född). Definitionen på utrikes födda är att man själv är utrikes född. Med andra ord spelar inte föräldrarnas nationalitet någon roll.

Gymnasieprogram utgörs av samtliga program inom gymnasieskolan läsåret 2010/11 respektive 2012/13 och hämtas från Skolverkets Elevregister. Programmen grupperas i yrkesförberedande och studieförberedande program.

I yrkesinriktade program ingår: barn- och fritids-, bygg-, el-, energi-, fordons-, handels- och administrations-, hantverks-, hotell- och restaurang-, industri-, livsmedels-, medie-, naturbruks- samt omvårdnadsprogrammet.

I studieförberedande program ingår: estetiska -, naturvetenskaps-, samhällsvetenskaps-, teknikprogrammet och international baccalaurate.

Specialutformade program ligger under respektive nationellt program.

1.1.3 Statistiska mått

De statistiska storheterna (parametrarna) utgörs av totalt antal personer i populationen eller inom en viss redovisningsgrupp och andelen personer med en viss egenskap i procent av populationen.

Populationen U består av N personer. I denna undersökning har populationen definierats som elever som slutfört gymnasieskolan med slutbetyg läsåret 2010/11 eller 2012/13 samt de som läst på tredje året men inte uppnått slutbetyg och elever som läst ett fjärde år på teknikprogrammet eller som läst yrkesintroduktion. De mest intressanta parametrarna är kvoter av två totaler enligt följande; $\sum_U y_k / \sum_U z_k$

där y_k är värdet på variabel y för person k och z_k värdet på en annan variabel för samma person. y definieras (och även z) enligt följande;

$$y_k = \begin{cases} 1 & \text{om person } k \text{ har studerade egenskaper} \\ 0 & \text{för övrigt} \end{cases} \quad (1.1.3.1)$$

Det finns givetvis också intresse av parametrar för olika redovisningsgrupper. Totalen för redovisningsgrupp, U_d , kan skrivas

$$Y_d = \sum_U y_{dk} \quad (1.1.3.2)$$

$$\text{där } y_{dk} = \begin{cases} y_k & \text{för } k \in U_d \\ 0 & \text{för övrigt.} \end{cases}$$

Z_d bildas på likartat sätt.

En generell parameter för redovisningsgrupp d (d kan också avse hela populationen) kan skrivas $\theta_d = C \frac{Y_d}{Z_d}$, där C är en konstant.

Den vanligaste parametern är en procentuell andel, som erhålles när $C = 100$ och $z_k = 1$ för alla k i redovisningsgruppen, och y är definierad enligt (1.1.3.1). Låt N_d vara antalet personer i redovisningsgrupp d , då kan parametern skrivas;

$$P_d = 100 \frac{\sum_U y_{dk}}{N_d} \quad (1.1.3.3)$$

1.1.4 Redovisningsgrupper

Statistiken redovisas för programtyp, inrikes/utrikes född och kön.

1.1.5 Referenstider

Statistiken avser förhållanden och aktiviteter under 7 – 13 april, 2014.

1.2. Fullständighet

Eftersom undersökningen är en mindre urvalsundersökning är det enbart möjligt att redovisa statistiska resultat på riksnivå, regionala nivåer är inte möjliga att göra med statistisk tillförlitlighet. För övrigt kan undersökningen anses vara fullständig.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Ett statistikvärdes tillförlitlighet/osäkerhet beror på den totala avvikelsen (totala felet) mellan skattningen och målstorheten. Denna totala avvikelse skulle kunna beskrivas enligt följande:

Totala felet = Urvalsfel + Täckningsfel + Bortfallsfel + Mätfel + Bearbetningsfel

I denna undersökning förekommer samtliga typer av fel. Det har dock inte genomförts några metodstudier för att kunna redovisa kvantitativa mått över storleken på andra osäkerhetskällor än urvalsfelet.

Under respektive avsnitt kan endast bedömningar om de olika felens effekt på skattningarna ges. Det är alltså viktigt att tänka på att redovisade konfidensintervallen endast innefattar storleken på urvalsfelet.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Urval

Rampopulationen hämtas från Skolverkets elevregister. Den omfattade ca 202 000 personer.

Rampopulationen stratifieras efter delundersökning, gymnasieprogram och kön - sammanlagt bildades 87 strata. I varje stratum drogs ett obundet slumpmässigt urval. Storleken på urvalet var sammanlagt ca 20 000 personer. Vid bestämningen av urvalsstorleken har hänsyn tagits till förväntat bortfall.

Urvalet fördelades så att den förväntade felmarginalen för andelen förvärvsarbete var lika stor i olika stratum. Vid fördelningen användes planeringsvärden för andelen förvärvsarbete. Planeringsvärdena baserades på bedömningar eller på resultat från tidigare undersökningar.

Urvalsosäkerhet

I en urvalsundersökning är alltid skattningarna påverkade av fel beroende på att endast en delmängd (ett urval) av populationen studeras. Detta fel, kallas alltså urvalsfel. Denna slumpmässiga osäkerhet kvantifieras i form av konfidensintervall, som beräknats med hjälp av ett av SCB egenutvecklat estimationsprogram, ETOS.

Ett approximativt 95-procentigt konfidensintervall för en skattning bildas genom: $skattning \pm 1,96 * (medelfelet \text{ för skattningen})$

Talet 1,96 motsvarar konfidensgraden 95 procent. Med ett 95-procentigt konfidensintervall menas att det *sökta värdet* med 95 procents sannolikhet ligger inom intervallets gränser, om andra fel än urvalsfelet är försumbara och urvalet är tillräckligt stort. Konfidensintervallen anges i omedelbar anslutning till publicerade (punkt-) skattningar.

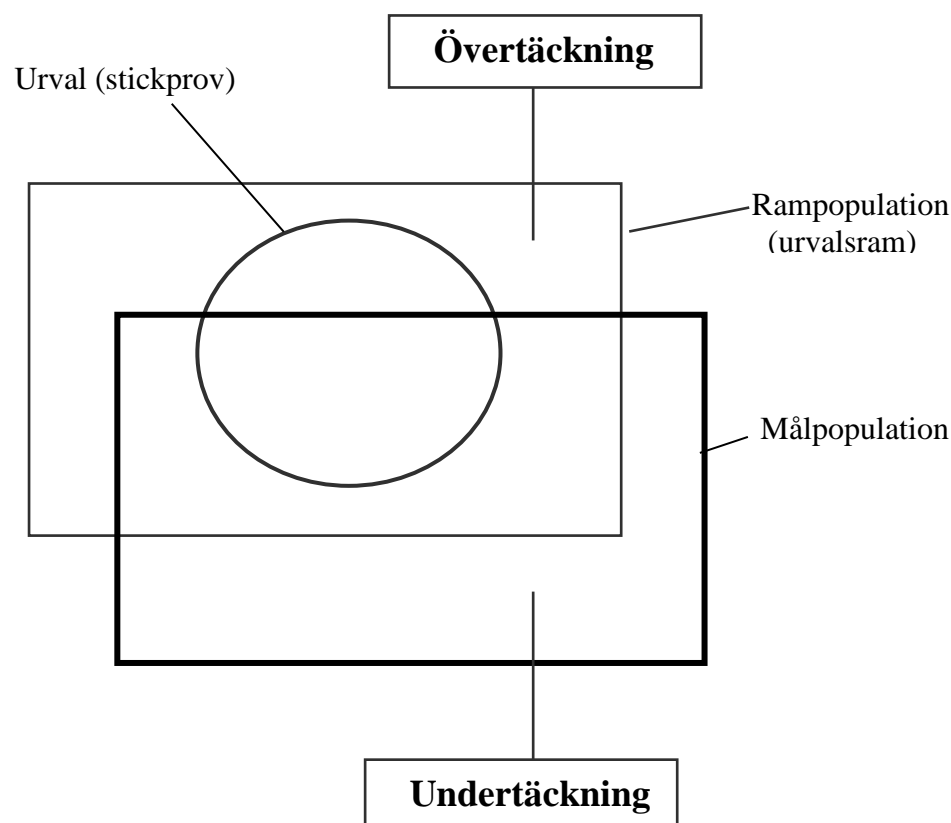
2.2.2 Ramtäckning

Mål- och rampopulation

Se avsnitt 1.1.1 *Objekt och population* för en detaljerad beskrivning av populationerna.

Skillnad mellan mål- och rampopulation

Nedanstående bild visar vad som menas med täckningsbrister. Storleken på täckningsbristerna är starkt överdrivna för att göra bilden mer överskådlig.

Definition av undertäckning: objekt i målpopulationen som inte finns med i urvalsramen. Sådana objekt har givetvis sannolikheten noll att komma med i urvalet. Man har då inte längre ett sannolikhetsurval från målpopulationen, utan endast från den del som inte utgör undertäckning, och det är endast till denna del som objektiva statistiska slutsatser kan dras. Undertäckning ska inte förväxlas med bortfall.

Definition av övertäckning: objekt i urvalsramen som inte tillhör målpopulationen. Ofta finns ingen information i urvalsramen som pekar ut dessa objekt, och det finns då okänd övertäckning. Sådana objekt kan inte rensas bort från ramen före urvalsdragningen, d.v.s. man riskerar att i urvalet få med objekt som inte tillhör målpopulationen, vilket också försämrar slutsatsmöjligheterna.

Täckningsbrister i denna undersökning

Rampopulationen antas inte skilja sig så mycket från målpopulationen.

Undertäckningen i statistiken utgörs av personer som ingår i målpopulationen men som av någon anledning inte finns med i de register som ingick i ramen.

Övertäckningen består av de personer som finns med i register som ingår i ramen men som inte ingår i målpopulationen. Det kan exempelvis vara personer som inte har avslutat sin utbildning det år som avses. Viss övertäckning går att identifiera vid datainsamlingen. Denna övertäckning blir känd genom att personer ringer eller e-postar till oss och meddelar att de inte tillhör målpopulationen. Det är inte orimligt att det även finns övertäckning (okänd) bland de ej anträffade personerna. I årets undersökning har 20 personer identifierats som ej tillhörande målpopulationen.

Hantering av täckningsproblem

Effekterna på skattningarna är svåra att bedöma eftersom det inte har gjorts någon studie av täckningsfel. Effekterna skiljer sig troligen åt mellan frågor. Vid beräkningen av vikter antas övertäckningen vara försumbar.

2.2.3 Mätning

Mätförfarandet

Undersökningen har genomförts som en post- och webbenkät samt med telefonintervjuer som komplement till personer som har avslutat gymnasieskolan tre respektive ett år tidigare än mättillfället. Merparten av frågorna hade fasta svarsalternativ. Frågan om yrke och arbetsuppgifter var en öppen fråga. För mer information om innehåll i enkäten, se temarapporten ”Inträdet på arbetsmarknaden. Gymnasieavgångna”.

Inför 2014 års undersökning gjordes en expertgranskning av enkäten på Mättekniska laboratoriet på SCB.

Indikationer på mätproblem

Vissa av frågorna är av den typen att uppgiftslämnarna ska minnas saker några år tillbaka, vilket givetvis innebär en risk för minnesfel och på så vis mätfel. Det har inte gjorts några studier över eventuella mätfel, men enkäten har utformats med syftet att minimera risken för mätfel.

Några av frågorna är s.k. attitydfrågor, för vilka det är ett välkänt problem att definiera och uppskatta mätfel och dess inverkan på resultaten.

Enkäten innehåller inga frågor som kan bedömas särskilt känsliga. Det finns dock en fråga om arbetsomfattning. Detta är en fråga som erfarenhetsmässigt riskerar att ge överskattade skattningar. Inga särskilda studier över detta har dock gjorts utifrån resultaten i denna undersökning.

Effekter på statistiken

Ingen mätfelsstudie har gjorts, därför är det svårt att göra en bedömning av effekterna på resultaten. Det finns dock inga indikationer på att det finns speciellt stora problem i någon grupp av populationen, exempelvis så verkar partiella bortfallet fördela sig slumpmässigt över redovisningsgrupperna.

2.2.4 Svartsbortfall

Svartsbortfall, vanligen förkortat till bortfall, uppstår när värden på en eller flera observationsvariabler (ex. registervariabler eller enkätfrågor) i en undersökning inte kan inhämtas.

- Saknas alla värden för en individ är det fråga om **objektsbortfall**.
- Saknas enbart vissa värden, handlar det om **partiellt bortfall**.

Objektsbortfall

Följande vägda bortfallsmått har använts vid beräkning av objektbortfallets storlek:

$$\text{Bortfallsandel} = 1 - \frac{\sum_S d_k}{\sum_S d_k + \sum_B d_k + u \sum_O d_k}, \text{ där } d_k \text{ är designvikten, dvs. en vikt}$$

som tar hänsyn till urvalsdesignen och u är andelen med okänd status som tillhör målpopulationen. Här har u satts lika med ett, vilket innebär att bortfallsmåttet har beräknats med antagandet att samtliga ej avhörda i bortfallet tillhör målpopulationen.

Summeringarna i detta bortfallsmått har gjorts över följande delmängder:

- S: Element tillhörande målpopulationen för vilka fullständiga eller partiella svar erhållits.
- B: Element tillhörande målpopulationen som utgör objektsbortfall.
- O: Element vars målpopulationsstatus är okänd (i detta fall ej avhörda).

Den vägda bortfallsandelen i undersökningen var 51 procent.

I tabellen nedan visas det vägda objektsbortfallet uppdelat på viktiga redovisningsgrupper.

Tabell 1. Vägt objektsbortfall för viktiga redovisningsgrupper

Redovisningsgrupp	Objektsbortfallets storlek (%)
Delundersökning	
Ungdomar med slutbetyg 2010/11	47
Läst på tredje året men inte fått slutbetyg 2010/11	57
Ungdomar med slutbetyg 2012/13	53
Läst på tredje året men inte fått slutbetyg 2012/13	55
Läst yrkesintroduktionsprogrammet läsåret 2012/13	59
Läst ett fjärde år på teknikprogrammet läsåret 2011/12 eller 2012/13	49
Kön	
Kvinnor	50
Män	51
Födelseland	
Sverige	50
Övriga	54
Totalt	51

Åtgärder för att reducera bortfallet

SCB har använt en uppföljningsstrategi där målet varit att reducera bortfallet i så stor utsträckning som möjligt.

Två stycken påminnelsebrev skickades ut den 24 april maj respektive den 7 maj. På grund av låg svarsfrekvens gjordes därefter en kompletterande telefonuppföljning bland ett urval om ca 8 000 personer av de som inte svarat på post- eller webbenkäten. Telefonuppföljningen riktades mot grupper med låg svarsfrekvens. Syftet med detta var att jämna ut stora skillnader i svarsandel mellan olika grupper. Stora skillnader kan innebära större risker för skevheter orsakade av bortfallet.

Telefonuppföljningen har bland annat resulterat i att svarsandelen för kvinnor och män är lika stor. Det är heller ingen stor skillnad i svarsandelen mellan personer födda i Sverige och personer födda utomlands.

Partiellt bortfall

Partiellt bortfall kan bero på att frågan är svår att förstå, är känslig, att uppgiftslämnaren glömmer att besvara frågan, att lämpligt alternativ saknas eller att instruktionerna vid hoppfrågor misstolkas. Till partiellt bortfall räknas även dubbelmarkeringar och svar som inte kan tydas. I denna undersökning är det partiella bortfallet som högst 3 procent.

Metoder för bortfallskompensation

För att kompensera för bortfallet har en *kalibreringsestimator* använts. I korthet består tekniken i att utnyttja registervariabler (hjälpvariabler) till att ”vikta upp” underrepresenterade grupper. De bildade kalibreringsvikterna är sådana att uppräkningsgen ger exakta skattningar av de hjälptotaler som bildas av hjälpvariablerna. Om t.ex. män är underrepresenterade bland de svarande och kön används i

kalibreringen kommer männen att få större vikt än kvinnor och skattningarna kommer att överensstämma med antalet män och kvinnor i rampopulationen. I det här fallet bildas antalen i populationen utifrån antalet personer enligt Skolverkets elevregister.

Genom att utnyttja ett antal hjälpvariabler (registervariabler) som bedömts vara högt korrelerade med de viktigaste undersökningsvariablerna samt de okända svarssannolikheterna har målet varit att begränsa och förhoppningsvis reducera bortfallsfelen. När metoden används på rätt sätt kan den ge minskad stickprovsvarians och minskade bortfallsfel hos skattningarna.

Kalibreringen har också lett till att konsistenta skattningar har erhållits, dvs. skattningarna överensstämmer med de storheter som finns i Skolverkets elevregister.

I kalibreringen användes följande registervariabler (hjälpvariabler):

Kön, gymnasieprogram, födelseland, boendekommun, föräldrarnas utbildningsnivå, gymnasiebetyg och sysselsättningsstatus. Olika hjälpvariabler har använts för de olika delundersökningarna. En bortfallsanalys där val av hjälpvariabler för respektive delundersökning motiveras har genomförts.

För att kompensera för objektsbortfallet har en *kalibreringsestimator* använts (se avsnittet om urval och estimation).

Om bortfallet skiljer sig från de svarande med avseende på undersökningsvariablerna så kan skattningarna som grundar sig på enbart de svarande bli skeva. Om exempelvis de svarande till högre andel arbetar än de som inte svarat finns risk för överskattning av andelen som arbetade under mätveckan.

För att försöka reducera eventuella bortfallsskevheter har vikter beräknats med hjälp av kalibrering. Storleken på kvarstående skevheter orsakade av bortfallet är dock svåra att mäta.

2.2.5 *Bearbetning*

Bearbetningsfel är fel som kan uppkomma när man bearbetar det insamlade materialet, manuellt eller maskinellt.

Dataregistrering

Registrering av data sker i samband med uppgiftslämnandet som görs antingen via en pappersenkät, webbenkät eller via telefonintervjuer.

Granskning och rättning

Logiska kontroller görs så att svar på olika frågor inte är orimliga i förhållande till varandra. I vissa fall görs en rättning av svaren utifrån hur man svarat på andra frågor i enkäten. Inga dubbelmarkeringar kan förekomma där endast ett svarsalternativ är möjligt eftersom det finns inbyggda kontroller mot detta, både i webbinsamlingen och i dataprogrammet som telefonintervjuaren använder.

Partiellt bortfall (saknade värden) redovisas i en egen kategori när statistiken publiceras. Ingen imputering av saknade värden görs.

Framställning av resultat

Punktskattningar och konfidensintervall har beräknats med hjälp av ett av SCB egenutvecklat estimationsprogram, ETOS. Skattningarna har förts över till Excel där ytterligare bearbetningar har gjorts för att skapa de tabeller som sedan har publicerats i temarapporten ”Inträdet på arbetsmarknaden. Gymnasieavgångna”. Det är svårt att bedöma effekten av de fel som kan uppstå vid bearbetningen. Ingen studie har gjorts för att försöka bedöma storleken på denna felkälla.

Vissa bearbetningsfel beror på den ”mänskliga faktorn”, t.ex. beräkningsfel, programmeringsfel och systemfel. Risken för att de ska inträffa och den konsekvens detta får för statistiken är mycket svår att beräkna. SCB arbetar kontinuerligt för att minimera riskerna för negativ inverkan på statistikens tillförlitlighet på grund av fel som beror på den ”mänskliga faktorn”, både förebyggande och genom snabba åtgärder när sådana fel upptäcks.

2.2.6 Modellantaganden

Statistiken beror inte av andra modellantaganden än de som redovisats ovan i avsnitt 2.2.1 – 2.2.5.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Resultaten från årets undersökning presenteras i en temarapport ”Inträdet på arbetsmarknaden. Gymnasieavgångna” där endast utvalda frågor redovisas utan konfidensintervall. Istället kommer tabellredovisningen på SCB:s webbplats, www.scb.se/uf0512 att inom kort efter publiceringstillfället uppdateras med skattningar av urvalsosäkerheten.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Undersökningen genomförs och publiceras vartannat år.

3.2 Framställningstid

Framställningstiden är ca 7 månader – referensveckan är mitten av april och publicering sker i mitten av november.

3.3 Punktlighet

Statistiken publicerades enligt tidsplanen.

B.4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Undersökningen har genomförts enligt samma upplägg under åren 1996, 1998, 2000, 2002 och 2004. Dessa undersökningar är därför jämförbara med varandra.

Till 2006 års undersökning genomfördes dock en del förändringar vilka beskrivs nedan.

1. Inträdet på arbetsmarknaden är delat i två delar dvs. görs i två separata undersökningar. Den ena undersökningen var till de gymnasieavgångna och den andra till dem som examinerades från högskolan. Anledningen till att dessa två undersökningar genomfördes parallellt var att de skulle komplettera varandra, ge möjlighet till mer specifika frågor och därmed ge information om hur inträdet på arbetsmarknaden ser ut för personer med olika utbildningsbakgrund.

2. Frågeformuläret gjordes om till både 2004 och 2006.

Alla förändringar som gjorts medför att jämförbarheten med tidigare undersökningar bör göras med viss försiktighet.

I 2012 års undersökning gjordes inga ändringar i frågeformuläret jämfört med föregående undersökning. Däremot ändrades insamlingssättet till enbart insamling via webbenkät, tidigare har insamlingen skett via en pappersenkät med möjlighet att svara via webbenkät om så önskas. Inga studier av eventuella effekter av det förändrade insamlingssättet har ännu gjorts i denna undersökning.

I 2014 års undersökning gjordes frågeformuläret om jämfört med tidigare år vilket begränsar jämförbarheten över tid. De viktigaste frågorna är dock bevarade.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Samtliga personer i urvalet har fått samma enkät, vilket innebär att det råder full jämförbarhet mellan olika grupper i populationen. Däremot skiljer sig insamlingssättet åt inom undersökningen. Vissa undersökningsobjekt har besvarat postenkäten, vissa webbenkäten och ett urval fick möjlighet att svara via telefonintervju. Inga studier av några s.k. mixed-mode effekter har gjorts.

4.3 Sam användbarhet med annan statistik

Statistiken är ett komplement till SCB:s registerstatistik om aktivitet efter utbildning. Inträdet på arbetsmarknaden innehåller många variabler som är svåra att mäta med register. Det föreligger dock skillnader i mätmetod och referensperiod mellan undersökningarna som gör att resultaten inte är helt jämförbara.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Årets undersökning publiceras på SCB:s webbplats, www.scb.se/uf0512, som en temarapport "Inträdet på arbetsmarknaden efter gymnasieskolan" där utvalda frågor redovisas och kommenteras. På webbplatsen finns också utgivna pressmeddelanden och tabeller samt tabeller i *Statistikdatabasen (SSD)* där en utökad redovisning av årets undersökning finns. Delar av statistiken publiceras också i *Utbildningsstatistisk årsbok*.

5.2 Presentation

Statistiken presenteras i form av tabeller och text.

5.3 Dokumentation

Framställningen av statistikregistret och statistiken beskrivs i *Dokumentation av statistiken (SCBDOK)*. Statistikens kvalitet beskrivs i föreliggande dokument, *Beskrivning av statistiken (BaS)*. Detaljerad information om mikrodata finns beskrivet i *Dokumentation av mikrodata (MetaPlus)*. Samtliga dokumentationer publiceras på SCB:s webbplats, www.scb.se/uf0512.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Primärdata för enskilda individer finns sparade för samtliga undersökningsår. Specialbearbetningar kan utföras på uppdragsbasis. Forskare, utredare m.fl. kan få tillgång till avidentifierat material efter en särskild prövning.

5.5 Upplysningstjänster

Therese Karlsson, enheten för statistik om utbildning och arbete, SCB.
Telefon: 019-17 66 21
Fax: 019-17 70 83
e-post: fornamn.efternamn@scb.se